

ПЕТИ ДЕО

ЕЛЕМЕНТИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА У ОБЛАСТИ ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Дечје ликовно стваралаштво омогућава да се прате развојни процеси детета, али и шансу да се овај развој подржи кроз систематичан васпитно-образовни рад у овој области. Оно што је важније у овом раду од приказивања спољашње форме и цртежа по себи, свако јесте укупни процес креирања. Утицање на дететово понашање, мишљење и стварање се не може остварити шаблонима и упутствима „корак по корак“ до жељеног продукта. Промене у продукту треба да буду резултат промена у дететовом мишљењу, перцепцији и осећањима. Ликовно стваралаштво игра круцијалну улогу у дечјем развоју, па је самим тим и веома значајна и улога васпитно-образовног рада на свим узрастима у овој области.

Курикулум ликовног васпитања и наставе Ликовне културе представља програмску концепцију која би требало да буде усклађена са узрастом детета (предшколско, основна и средња школа) и у који су уткани циљеви, задаци, садржаји и активности, са одређеним исходима који се могу очекивати од детета. Потребно је да програми прате развој ликовних способности деце и да га одговарајућим подстицајима кроз садржаје убрзавају. Оно што је од кључног значаја је дефинисање кључних васпитних и образовних циљева ликовног васпитања и образовања који су карактеристични за васпитно-образовни рад на свим узрастима нивоима. У вези са циљевима формулишу се задаци наставника, учитеља и васпитача којима се одређује шта они треба да чине како би се остваривали циљеви васпитања и образовања. Циљеви треба да буду дефинисани на основу исхода који се огледају кроз знања, вештине, способности и ставове детета. Оно што је специфично у процесу ликовног стваралаштва јесте да је то континуирани процес, и један ликовни рад не мора бити завршен и увек се може наставити рад на једном делу које може поново да се руши и гради. Самим тим исходи као такви, није могуће дефинисати као у областима егзактних наука, већ морају остати отворени и флексибилни, као што и јесте одлика креативности којој се тежи у ликовном васпитању и образовању. У циљевима ликовног васпитања и образовања на свим нивоима потребно је исказати намере, шта се жели постићи програмом ликовног васпитања и образовања. Самим тим циљеви могу бити општи (изражавају друштвене потребе и интересе) и специфични (изражавају индивидуалне потребе и интересе). Циљеви се по свом карактеру такође могу поделити на: образовне,

функционалне (когнитивни и психомоторни домен - стицање знања, вештина и способности) и васпитне (афективни домен - формирање ставова). Циљеви су обично формулисани у облику глаголских именица на следећи начин: развијање, унапређивање (даље развијање особина и способности које већ постоје); формирање (ставова, мишљења, свести о... формира се нпр. позитиван став о очувању културне баштине, а који није још оформљен); стицање (општих, стручних) знања о...; оспособљавање ученика за... (односи се на функционалне вештине); одсустицање, моливисање, упућивање, усмеравање (не очекује се да ће се одмах остварити, на пример континуирано усавршавање).

Поједини циљеви могу бити заједнички за више области васпитно-образовног рада, међутим, свака област има своје специфичности које је разликују од других, па самим тим циљеви морају да се одређују у складу са сврхом области. Такође циљеви морају да буду формулисани јасно и прецизно, да буду свима разумљиви, а исказ мора да буде логичан. Циљеви не могу да се дефинишу према садржајима којих нема у програму области.

Општи васпитни циљеви у области ликовног стваралаштва

- Развој личности и њених квалитета.
- Развој креативности као компоненете личности.
- Еманципација и социјализација личности.
- Развој емпирије, толеранције и хуманих ставова.
- Способности комуникације визуелним средствима.
- Куливисање ликовних способности.
- Способност доживљавања и изражавања кроз ликовно стваралаштво.
- Способност критичког изражавања о свом раду и радовима других, процењивања квалитета, вредности и значења.
- Развијање и унапређивање посматрања, ојажњања, визуелног мишљења, дивергентног мишљења, интелигенције, емоција, маште, моторике, координације ока и руке.
- Развијање и унапређивање воље, пажње, доследности у раду, корисних навика, критичности.
- Формирање свести о сопственом бићу, потребама и могућностима задовољавања тих потреба кроз креативни рад.
- Преузимање одговорности и учење на грешкама.
- Способност да се доприноси естетском и културном начину живљења у свом природном и друштвеном окружењу.

Општи образовни циљеви у области ликовног стваралаштва

- Стицање теоретских знања из светске и националне традиције и уметничког наслеђа (учење ојсеја уметничких дела, аутори, епохе и стилови), и способности да разумеју и вреднују уметничка дела кроз време и различите културе, као и да разумеју контекст времена у коме су дела настала.

- Разумевање културе свог друштва и друштвене заједнице, групе у којима се учествује и питањима локалног и националног идентитета, контекста различитих култура и коришћење истих као информације за сопствено креирање и стварање.
- Стицање теоретских знања из теорије ликовне уметности, различитих подручја ликовних уметности и технологије ликовних материјала.
- Ликовно описивање кроз усвајање основа ликовног језика (ликови елементи и принципи грађења ликовне структуре).
- Унапређивање ликовног језика (ликовни елементи и њихови односи) кроз самосталан практични рад.
- Оспособљавање деце за исцртавање и експериментисање са различитим визуелним, тактилним и осталим сензорним искуствима, да би комуницирали идејама и значењима.
- Оспособљавање ученика за самостално ликовно изражавање и стварање традиционалним и савременим визуелним медијима, материјалима и техникама.
- Формирање естетских критеријума ученика и оспособљавање за самосталну анализу и естетско процењивање у природи, уметничким делима, сопственим ликовним радовима и радовима других.
- Критичко разумевање и развој сопствених идеја и изражавања рационалној и разложној просуђивања у односу према свету који га окружује, његовом личном стваралаштву као и стваралаштву осталих.
- Подстицање ученика да повезују знања из уметничког наслеђа и теорије уметности са њиховом применом путем самосталног ликовног изражавања и стварања.
- Подстицање ученика на мултидисциплинарност кроз повезивање стечених знања и вештина са осталим наставним садржајима чиме се омогућава трансфер знања из једне области у другу.
- Подстицање ученика на самостално проналажење и систематизовање информација из различитих извора.
- Стицање компетенција и способности њихових промена у исцртавању, анализирању, размишљању, креирању, дизајнирању, изражавању и евалуацији, прављењу избора медија, техника и процеса рада.
- Оспособљавање за самостално истраживање медија, процеса и техника у дводимензионалним, тродимензионалним и новим технологијама, упознавање и разумевање уметничких, занатских и процеса примене уметности, различитих техника и процеса.
- Оспособљавање ученика за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу и будућим занимањима кроз радну сарадњу и учешће у ликовној уметности.

Општи задаци наставника, учитеља и васпитача

- Омогућити деци стицање знања из области уметничког наслеђа и теорије уметности, као и примене истих кроз самостално ликовно изражавање и стварање.
- Омогућити деци да кроз самосталан стваралачки рад упознају својства различитих ликовних материјала и техника, као и начине њиховог коришћења.
- Подстицати и развијати код деце кроз различите ликовне задатке визуелно опажање, визуелно мишљење, дивергентно - креативно мишљење, креативну продукцију, способност опажања, доживљавања и естетског процењивања у природи, уметности, народној традицији, свом ликовном раду и радовима других.
- Одређеним садржајима кроз ликовне активности развијати партнерски однос између детета, наставника, учитеља или васпитача и родитеља.
- Одабраним садржајима омогућити корелацију између различитих образовно-васпитних области, са посебним нагласком на повезаност говорног, музичког и ликовног стваралаштва.
- Развијати код деце општу спретност, визуелну и моторну координацију, посебно ока и руке.
- Развијати код деце способност ликовног изражавања својих идеја и тема, представљања свог односа према свету, према другим људима и према самом себи, уз извесну прераду и уопштавање ових односа.
- Развијати код деце чулну осетљивост, радозналост, истраживачко и проблем-проналазачко мишљење које подразумева способност субјективног прерађивања чулних утисака, односно њихово преламање кроз призму јединствене и непоновљиве личности детета.
- Развијање код деце више продуктивних, него репродуктивних способности, склоност ка трагању за одговорима више него ка њиховом усвајању у готовом облику, спремност за иновације пре него прилагођавање постојећем.
- Развијање код деце стваралаштва као особине и става личности која је конструктивна, продуктивна и осетљива на људе и ствари око себе, способна да машта, планира, доноси одлуке, истрајава у ономе што је започела и спремна да преузима одговорност за своје поступке.
- Задовољавати потребе деце за откривањем особина и својстава ствари и разноврсних материјала, подстицајући, развијајући и негујући њихове истраживачке тежње и покушаје у вези са посматрањем, упоређивањем и анализом предмета и појава, довршавањем непотпуних целина на разне начине и успостављањем оригиналних визуелних асоцијација.
- Уводити децу у систематско посматрање изгледа различитих предмета и појава, посебно обраћајући пажњу на линију, облик, боју, текстуру, светлину и просторне односе у видном пољу, подстицајући их истовремено на прелазак са перцепције на презентацију, захваљујући ликовном представљању и вербалној дескрипцији.

- Доприносити неговању и развијању визуелне и ликовне културе код деце, оспособљавајући их за нова, разноврсна и необична просторна трагања, дводимензионално и тродимензионално представљање њима блиских тема и погодних мотива.
- Код деце сваким поступком развијати ставове, флексибилну структуру мишљења и понашања, преносити им сазнања истовремено их еманципујући од њих самих (као и од сопственог ауторитета), да их не схвате као коначна, као догму, већ као изазов и подстицај за њихову критичку проверу и покушај да дођу до својих сопствених ставова, да оду даље, да створе нешто другачије од свега постојећег.
- Оспособљавати децу да постану успешни ученици који уживају у учењу, напредују и постижу циљеве, сигурне личности које су способне да живе сигурно, здраво и испуњеним животом као одговорни грађани који дају позитиван допринос друштву.